

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Stand van de Uitvoering 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord

03

Dienstverlening en
rechtshandhaving met
oog voor het individu

09

Introductie

05

Samenwerken voor
maatschappij vraagt
om gegevensdeling

13

Vanuit drie
perspectieven

07

Veilige, betrouwbare
en deskundige
uitvoering

18

Voorwoord

In deze Stand van de Uitvoering (verder: Stand) van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) informeer ik uw Kamer over de ontwikkelingen in de uitvoering van het CJIB vanuit een aantal belangrijke thema's waar wij aan werken en relevante dilemma's of knelpunten die zich daarbij voordoen. Dit is het derde jaar dat wij als organisatie een Stand opleveren. Sommige thema's zijn nieuw, andere zijn nog steeds actueel omdat hier nog geen passende oplossing voor gevonden is, de oplossing een lange adem vraagt of het een continu spanningsveld oplevert. Signalen, knelpunten of dilemma's bespreekt mijn organisatie proactief intern en met eigenaar en opdrachtgever(s) als dat nodig is. We werken waar dat kan samen aan oplossingen. Als we knelpunten zelf kunnen oplossen in onze processen of dienstverlening of door afspraken te maken met partners, dan proberen we dit ook te doen. In deze Stand brengen wij echter een aantal knelpunten onder de aandacht waar wij de inzet van uw Kamer nu of op termijn nodig hebben om goede rechtshandhaving en publieke dienstverlening te waarborgen danwel wij uw Kamer inzicht willen geven in een mooie, maar soms weerbarstige uitvoeringspraktijk.

Het CJIB vervult een belangrijke rol in de rechtshandhaving door de overheid. Dit doen wij door erop toe te zien en ervoor te zorgen dat wetten worden gehandhaafd en recht wordt gedaan aan de samenleving. Dit levert een belangrijke bijdrage aan de instandhouding van de rechtsorde en het vertrouwen in de rechtsstaat. Door ervoor te zorgen dat straffen worden uitgevoerd, boetes worden betaald en recht wordt gedaan aan slachtoffers.

Hierbij is het CJIB steeds op zoek naar de goede balans, omdat we als publieke dienstverlener dit op een maatschappelijk verantwoorde wijze willen en kunnen doen: dienstverlening en rechtshandhaving met oog voor het individu. Onze bijdrage aan het voorkomen van schulden of het oplossen daarvan zien wij als een belangrijke verantwoordelijkheid in de uitvoering van onze taken. Eén van de belangrijke knelpunten in een maatschappelijk verantwoorde invordering is gegevensdeling. Een essentiële randvoorwaarde om ook als Rijksincasso-organisatie samen met anderen gezamenlijke dienstverlening te kunnen bieden bij schulden en als één overheid te handelen.

Als organisatie zien wij in het dagelijks werk met mensen ook de situaties waarin de (standaard)regels niet passen en bij strikte toepassing kunnen leiden tot schrijnende situaties. Als iemand wel wil, maar niet kan betalen, denkt het CJIB mee over een passende oplossing en is er de afgelopen jaren veel mogelijk gemaakt. Dit berichtte de Nationale Ombudsman recentelijk ook naar aanleiding van een terugblik onderzoek over de inning van schadevergoedingsmaatregelen. Veroordeelden voldoen vaker aan hun betalingsverplichtingen, op een manier die voor hen haalbaar is. Verdere verbetering is mogelijk door ruimte in beëindigingsmogelijkheden en daarmee maatwerk te kunnen bieden in situaties waar voortzetting van de tenuitvoerlegging geen redelijk doel meer dient.

Voor een effectieve rechtshandhaving met oog voor het individu moeten we onze dienstverlening zo vormgeven dat die past bij de situatie van mensen. Het is daarbij van belang om het gesprek over productiviteit in dit licht te beschouwen, dus niet alleen kwantitatief maar juist ook kwalitatief te kijken naar de output van uitvoeringsorganisaties. Hiermee komt de focus te liggen waar hij hoort: op de bijdrage die aan de samenleving wordt geleverd met de inspanning die we leveren.

In de rol van ketenregisseur en verbinder in de executieketen werkt het CJIB intensief samen met vele ketenpartners om samen de ketenprestaties bij de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen verder te verbeteren. De maatschappelijke urgentie van een goed functionerende strafrechtketen is onverminderd groot. In aansluiting daarop heeft mijn organisatie de opgave om de overdracht van taken van het Openbaar Ministerie (OM) naar het CJIB met betrekking tot het informeren en raadplegen van slachtoffers en nabestaanden verder vorm te geven, zodat recht wordt gedaan aan slachtoffers en nabestaanden.

Ik blijf daarbij uw aandacht vragen voor het feit dat de complexiteit, ketenafhankelijkheden en digitalisering die bij deze belangrijke opgaven komen kijken groot zijn en de komende jaren vragen om voldoende tijd, ruimte en aandacht voor het oplossen van knelpunten en zorgvuldige implementatie van wetgeving en beleid.

De dynamiek van de Nederlandse arbeidsmarkt is in toenemende mate een uitdaging. Het vinden en behouden van collega's, die bij willen dragen aan een maatschappelijk betrokken organisatie en recht willen doen aan de samenleving is dan ook een belangrijke opgave. Bovenal wil ik wederom mijn trots op onze mensen uitspreken, die zich dagelijks inzetten voor een veilige en rechtvaardige

samenleving. Maar dit jaar ook mijn zorgen, omdat zij ook zelf in de uitoefening van hun werk steeds vaker te maken krijgen met agressie en dreiging. Betrouwbaarheid en veiligheid vragen dan ook continu aandacht. Inspelen op een toegenomen dreigingsniveau en het borgen van de veiligheid van onze mensen staan hoog op de agenda.

Ik nodig u graag uit om met ons in gesprek te gaan over de geconstateerde knelpunten en/of uw reflecties op deze Stand met ons te delen.

Albert Hazelhoff
Algemeen Directeur CJIB

1 Introductie

Het CJIB: een korte introductie

Als publieke dienstverlener is het CJIB een niet meer weg te denken organisatie. Het CJIB is opgericht in het kader van de uitvoering van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv). Dit vormt sinds 1990 het fundament van het CJIB. Al na een jaar was het succes meetbaar en zichtbaar. Voorheen kon het voorkomen dat iemand zijn verkeersboete niet betaalde en dat daar geen gevolg aan werd gegeven. Met de komst van het CJIB is het inningspercentage aanzienlijk gestegen en verminderden de administratieve werkzaamheden bij politie en het OM. Een belangrijke bijdrage aan de geloofwaardigheid van de rechtshandhaving. De jaren daarna krijgt het CJIB steeds meer justitiële taken, zoals het innen van strafrechtboetes en schadevergoedingsmaatregelen, maar ook taken ten aanzien van de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen. Het imago en de zichtbaarheid van het CJIB leiden ertoe dat ook buiten het justitiële domein werd gevraagd onze expertise op het gebied van inning en incasso in te zetten. Bijvoorbeeld door uitvoering te geven aan de CAK-wanbetalersregeling en de inning en incasso van bestuurlijke boetes. Met deze taken heeft het CJIB een zichtbare en beeldbepalende positie ingenomen in de keten en de maatschappij. In het kader van de 'Compacte Rijksdienst' werd vervolgens besloten tot het 'clusteren' van de inkoop en inzet van gerechtsdeurwaardersdiensten bij het CJIB.

Inmiddels komen de acht grootste innende rijkspartijen in een breder samenwerkingsverband samen: het Samenwerkingsverband Clustering Rijksincasso (CRI)¹. Door te werken aan gezamenlijke dienstverlening streven naar een meer maatschappelijke verantwoorde overheidsincasso.

Het CJIB heeft zich ontwikkeld tot het inning en incassogezicht van de Rijksoverheid met veel kennis en expertise over hoe dit effectief en met menselijke maat ingevuld kan worden.

Inmiddels is de rol van het CJIB ten aanzien van de regie op de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen ook wettelijk verankerd in de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (wet USB) met het CJIB als verbinder en regisseur in de executieketen. Ook draagt het CJIB in toenemende mate bij aan erkenning van slachtofferschap en het te boven komen van de gevolgen ervan. Ondermeer door de taken met betrekking tot het informeren en raadplegen van slachtoffers en nabestaanden. In 2024 wordt dit verder vormgegeven, zodat recht wordt gedaan aan slachtoffers door op passende wijze te zorgen dat slachtoffers en nabestaanden worden beschermd en tijdig en goed zijn geïnformeerd over de tenuitvoerlegging van vonnissen en ervoor te zorgen dat zij gezien en gehoord worden en er recht wordt gedaan aan de belangen.

¹ Het gaat om: Belastingdienst, CAK, CJIB, DUO, RVO, SVB, Dienst Toeslagen en UWV.

2

Vanuit drie
perspectieven

In deze Stand behandelen we vanuit drie perspectieven de dilemma's en knelpunten, te weten:

Dienstverlening en rechtshandhaving met oog voor het individu

Als CJIB zorgen we ervoor dat straffen en/of sancties effectief ten uitvoer worden gelegd én zetten ons daarbij in om te voorkomen dat mensen verder in de (financiële) problemen komen. Zo houden we het belang van de samenleving en slachtoffers in de gaten én geven we vorm aan een effectieve rechtshandhaving door oog te hebben voor het individu.

Vanuit meerdere handelingsperspectieven gezien, zijn eenduidige en heldere mogelijkheden voor beëindiging van sancties en de wettelijke verhogingen van boetes in bijzondere situaties gewenst daar waar met de voortzetting van de inning geen redelijk doel meer wordt gediend of een effectieve rechtshandhaving in de weg staat.

We zullen voorbeelden die wij zien bij de behandeling van dit perspectief toelichten.

Samenwerken voor maatschappij vraagt om gegevensdeling

We staan stil bij de samenwerking en verbinding die nodig is in de rechtshandhaving en publieke dienstverlening en welke knelpunten vanuit dat perspectief door ons worden ervaren op het gebied van gegevensdeling.

Veilige, betrouwbare en deskundige uitvoering

De uitdagingen op het gebied van veiligheid, betrouwbaarheid en deskundigheid zijn tevens een thema en hoe we ons als overheid verhouden tot technologische ontwikkelingen rond bijvoorbeeld (generatieve) artificiële intelligentie en Cloud. Ook de knelpunten in capaciteit, kennis en deskundigheid in relatie tot de huidige arbeidsmarktkrapte zullen we hier benoemen.

3

Dienstverlening en
rechtshandhaving
met oog voor
het individu

Rechtshandhaving op maat

Het doel van straffen is het sanctioneren van (strafwaardig) gedrag teneinde recht te doen aan de samenleving dan wel de verkeersveiligheid te bevorderen. De kerntaken van het CJIB richten zich op het handhaven van wet- en regelgeving ten dienste hiervan. Zo ook de inning van boetes die door de rechter of het OM zijn opgelegd. Zeker voor verkeersboetes geldt dat deze in algemene zin vermijdbaar zijn. Uitgangspunt voor het CJIB is dat mensen hun betalingsverplichtingen voldoen en aan hen opgelegde sancties ondergaan. Dat gaat voor de meeste mensen goed.

Om de geloofwaardigheid te behouden en versterken, is uitlegbaarheid van de boetestelsels en handelswijze essentieel. In dat kader is het van belang dat de boetestelsels voor verkeersboetes onder de Wahv ('Wet Mulder') en strafrechtboetes in balans zijn en dat zowel de hoogte als de eventuele verhogingen bij niet betalen, recht doen aan de ernst van het feit. In die zin steunt het CJIB dat op basis van de uitkomsten van het overleg over het rapport "*Boetestelsels in balans*" van het OM, de boetestelsels tegen het licht worden gehouden.

Deze noodzakelijke balans geldt ook voor de verhogingssystematiek van beide boetestelsels. De verhogingssystematiek bij het niet (meteen) betalen van een opgelegde boete bij verkeersovertredingen op grond van de Wahv verschilt van de verhogingssystematiek van strafrechtelijke verkeersboetes. Hier lijkt harmonisatie gewenst.

Bij het innen van boetes kunnen zich toch situaties voordoen waarin het noodzakelijk is gebruik te maken van de discretionaire bevoegdheid om de inning van verhogingen te beëindigen als de gevolgen evident onredelijk zijn. Dit is nodig om de menselijke maat in de tenuitvoerlegging te borgen.

Dit kan zich vooral voordoen in het kader van de verhogingen van sancties na aanmaning, waarbij het in sommige evidente gevallen niet opportuun is de invordering van de verhogingen voort te zetten. Deze mogelijkheid moet (tevens) bijdragen aan een doelmatige uitvoering van de sanctie. Dit geldt niet alleen voor de administratiefrechtelijke verkeersboetes, maar ook voor strafrechtelijke financiële sancties. Hierna wordt dit nader toegelicht met de knelpunten die het CJIB hier in de uitvoering ervaart.

Discretionaire ruimte voor beëindiging inning verhogingen verkeersboetes

Wat is het knelpunt?

Verreweg de meeste mensen betalen hun verkeersboete meteen of met een betalingsregeling. Die betaaldiscipline wil het CJIB behouden en waar mogelijk vergroten. De meeste mensen willen hun verkeersboete betalen. Het CJIB ziet ook dat dat soms niet lukt, ook niet met de mogelijkheden die het CJIB biedt in zijn dienstverlening.

In bepaalde situaties ziet het CJIB dat de verhogingen bovenop de verkeersboete van 50% bij de eerste aanmaning en 100% bij de tweede aanmaning die rechtstreeks uit de wet voortvloeien, evident onredelijke gevolgen hebben. Gedacht kan worden aan mensen bij wie bijvoorbeeld sprake was van aantoonbare (en onderbouwde) bijzondere situaties van overmacht of waar (tijdelijk) multi-problematiek aan de orde is. Op dit moment heeft het CJIB onvoldoende ruimte om bijzonder maatwerk toe te passen op een aantal specifieke situaties en wordt soms de rechter of het OM belast met het kwijtschelden van verhogingen.

Wat is er nodig?

Om het CJIB de mogelijkheid te geven om de voortzetting van de inning van de verhogingen te beëindigen, wil het CJIB gebruik maken van discretionaire ruimte. Als de huidige beginselen van behoorlijk bestuur dat nu niet mogelijk maken dan wel deze mogelijkheid thans niet volgt uit de verantwoordelijkheid om verkeersboetes te innen, wil het CJIB een grondslag hiervoor in de wet. Het CJIB wil hiermee meer conform het doel van de wet handelen, te weten het innen van de verkeersboete, en de kans op de inning van deze verkeersboete bij mensen te vergroten.

Zoals gezegd is het voldoen aan betalingsverplichtingen en opgelegde sancties het uitgangspunt. Politiek en maatschappelijk bestaat er veel aandacht voor hardheden en handelen in lijn met het doel van de wet. Een concreet ervaren knelpunt wordt hierna toegelicht.

Hardheidsclausule geldboetes

Wat is het knelpunt?

Jaarlijks worden zo'n 300.000 strafbeschikkingen uitgevaardigd, waarin een geldboete wordt opgelegd. Het overgrote deel van deze strafbeschikkingen is binnen twee jaar geïnd. De tenuitvoerlegging van straffen vormt het sluitstuk van de strafrechtsketen. Vergelding, voorkomen van herhaling en genoegdoening wordt geboden richting slachtoffers. Daarom is het essentieel dat net als vonnissen ook opgelegde strafbeschikkingen snel en daadwerkelijk ten uitvoer worden gelegd. Ondanks alle inspanningen en dienstverlening van het CJIB om de tenuitvoerlegging tot een goed eind te brengen, kan het CJIB in de tenuitvoerlegging geconfronteerd worden met hardvochtige situaties, waarin de voortzetting van de tenuitvoerlegging niet altijd opportuun (meer) lijkt. Er zijn nu echter geen mogelijkheden om de tenuitvoerlegging te staken bij strafbeschikkingen. Ook is gratie niet mogelijk. Het CJIB wil hier ook meer maatschappelijk van betekenis zijn en handelingsperspectief bieden aan mensen.

Wat is er nodig?

Het CJIB wil vanuit de verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van strafbeschikkingen een stap naar voren zetten. Daartoe willen wij de bestaande wettelijke mogelijkheid (hardheidsclausule) om in hardvochtige situaties bij geldboetes opgelegd in een vonnis van de rechter, ook kunnen toepassen bij geldboetes opgelegd in een strafbeschikking. Dit vergt naar ons idee geen wetwijziging maar een nadere invulling van de wet. Tegelijk wil het CJIB – mede naar aanleiding van evaluatie van de bestaande hardheidsclausule voor geldboetevonnissen - kijken naar verbreding van de invulling van deze hardheidsclausule en het grensbedrag voor toepassing daarvan. Ook hier wil het CJIB zijn verantwoordelijkheid nemen en de keten niet onnodig belasten nu het grensbedrag niet is meegegroeid met de indexering van de boetebedragen. Daardoor is als onbedoeld effect de mogelijkheid tot toepassing van de hardheidsclausule steeds kleiner geworden.

Meer maatwerk kunnen toepassen door andere modaliteiten of instrumenten

Naast beëindigingsmogelijkheden is er in bepaalde gevallen ook behoefte aan ruimte om andere sanctiemodaliteiten toe te passen om tot een effectieve tenuitvoerlegging van straffen te kunnen komen. Hierna wordt een concreet voorbeeld hiervan toegelicht.

Mogelijkheid vervangende taakstraf in plaats van vervangende hechtenis

Wat is het knelpunt?

Uit onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) blijkt dat in ca. 10% van de gevallen een geldboete wordt afgedaan door middel van vervangende hechtenis. Deels gaat het daarbij om personen die de geldboete niet kunnen betalen². Een gedachte zou kunnen zijn om de vervangende taakstraf als extra sanctiemogelijkheid voor de rechter of ten tijde van de tenuitvoerlegging mogelijk te maken. Daarmee kan op effectieve wijze worden gehandhaafd in deze situatie met oog voor het individu.

Wat is er nodig?

De mogelijkheid van vervangende taakstraf vergt een wetswijziging. Op dit moment wordt onder regie van het departement nader uitgewerkt of en hoe de vervangende taakstraf kan worden ingevuld. Bij deze uitwerking wordt gekeken naar de effecten, risico's en kosten van de verschillende modaliteiten. Deze beleidsvoorbereiding wordt in het bredere verband van het traject "Straffen op maat" betrokken.

Tot slot vraagt het CJIB ook in bredere zin aandacht voor het voorkomen van hardvochtige effecten in de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke maatregelen met financiële component voor mensen zonder draagkracht. Voorkomen moet worden dat situaties waarin bij straf geen rekening gehouden kan worden met draagkracht, leiden tot schrijnende situaties. Ruimere mogelijkheden om deze situaties te adresseren en in individuele gevallen in te voorzien, lijkt wenselijk.

² Bron: Extern onderzoek universiteit Leiden, faculteit Rechtsgeleerdheid: Vervangende taakstraf bij het niet betalen van een geldboete, 2021.

4

Samenwerken voor
maatschappij vraagt
gegevensdeling

Door samenwerking mensen nog meer centraal stellen

Samenwerking tussen overheidsorganisaties is nodig voor een effectieve handhaving van wetten en regels. Het is essentieel dat verschillende overheidsinstanties waaronder het CJIB bij de uitvoering van hun taken samenwerken om een goede dienstverlening mogelijk te maken. We werken vanuit onze kerntaken dan ook met veel overheidsorganisaties en andere partners samen. Vanuit onze rol in de tenuitvoerlegging van straffen werken we samen met alle ketenpartners van de strafrechtketen. In het verlengde daarvan bij het informeren en raadplegen van slachtoffers ook met Slachtofferhulp Nederland. Verder vanuit onze rol van Rijksincasso-organisatie werken we samen binnen het Samenwerkingsverband CRI met andere betrokken departementen en gemeenten. In het kader van maatschappelijk verantwoorde incasso werkt het CJIB ook samen met gerechtsdeurwaarders aan het partnerschap om in het contact naar mensen met schulden tot een effectieve en mensgerichte incasso te komen.

Samen werken aan maatschappelijke opgaven

De uitwisseling van gegevens tussen overheidsorganisaties is essentieel om publieke dienstverlening afgestemd op het individu mogelijk te maken. Wel met inbegrip van de zorgvuldigheid die onze rechtsstaat verlangt. Zonder de juiste gegevensdeling is een effectieve uitvoering van onze taken onmogelijk. Daarnaast blijven problematische situaties die vragen om een (gezamenlijke) oplossing onzichtbaar of minder goed oplosbaar. Het CJIB heeft diverse knelpunten onderkend rondom het thema gegevensdeling. Hierna wordt een aantal hiervan toegelicht.

Gezamenlijke Dienstverlening

Uit de CBS-onderzoeken naar betalingsachterstanden bij uitvoeringsorganisaties in 2020 en 2022 komt naar voren dat er een grote mate van overlap bestaat in personen met betalingsachterstanden bij verschillende uitvoeringsorganisaties en dat deze overlap bovendien langdurig is³. Circa 2 op de 3 mensen die een betaalachterstand hebben bij het CJIB hebben bijvoorbeeld ook een betaalachterstand bij de Belastingdienst of Dienst Toeslagen. Hierna worden twee concrete knelpunten toegelicht die passende dienstverlening aan deze mensen op dit moment in de weg staan.

³ Bron: Betalingsachterstanden bij uitvoeringsorganisaties (cbs.nl)

Betalingsregeling Rijk

Zoals in de introductie benoemd werken de acht grootste innende rijkspartijen inmiddels samen in het samenwerkingsverband CRI. Door te werken aan gezamenlijke dienstverlening streven we naar een meer maatschappelijk verantwoorde overheidsincasso. De groep mensen waar in het CBS-onderzoek aan gerefereerd wordt, kan gebaat zijn bij het treffen van een gezamenlijke betalingsregeling (de betalingsregeling Rijk) die is ontwikkeld in dit samenwerkingsverband. Het CJIB biedt samen met DUO, CAK en sinds 1 januari 2024 ook de NVWA de mogelijkheid om voor meerdere betalingsachterstanden de Betalingsregeling Rijk af te sluiten. Dit is mogelijk omdat het CJIB reeds voor deze partijen incassowerkzaamheden uitvoert. In de Actualisering van de Rijks-incassovisie⁴ is opgenomen dat het streven is dat in 2027 alle CRI-partijen de mogelijkheid bieden om een gezamenlijke betalingsregeling aan te gaan.

Wat is het knelpunt?

Er bestaat een grote mate van overlap in personen met betalingsachterstanden bij verschillende uitvoeringsorganisaties en deze overlap is bovendien langdurig. Een flink aantal mensen die een betaalachterstand heeft bij het CJIB, heeft dus ook een betaalachterstand bij een andere uitvoeringsorganisatie, bijvoorbeeld De Belastingdienst of Toeslagen.

Op dit moment is het echter niet mogelijk om gegevens uit te wisselen om gezamenlijke dienstverlening aan te bieden, zoals een betalingsregeling of de inningsactiviteiten op elkaar af te stemmen zodat mensen niet teveel tegelijk moeten (terug)betalen. Deze casus was eveneens opgenomen in de Stand van de Uitvoering van 2022.

Wat is er nodig?

Verkennen wat er nodig is om de onderlinge gegevensuitwisseling mogelijk te maken, zodat we kunnen achterhalen welke mensen bij meerdere organisaties betaalachterstanden hebben en betrokken organisaties vervolgens gerichte en gezamenlijke dienstverlening, zoals de Betalingsregeling Rijk, kunnen aanbieden. Het betreft een interdepartementaal vraagstuk, waarbij de departementen van JenV, Financiën en SZW worden betrokken. Dit vraagt om eenduidige coördinatie en regie. Op dit moment wordt onder andere een verkenning gecoördineerd door het samenwerkingsverband CRI en er zijn aanknopingspunten voor oplossingen. De verwachting is dat aan uw Kamer op een later moment relevante wetgeving wordt voorgelegd om gegevensuitwisseling t.b.v. gezamenlijke dienstverlening mogelijk te kunnen maken.

⁴ Kamerstukken II, 2023/2024, 24515-724

Vroegsignalering bij schulden: sneller tot een oplossing komen

Het tweede knelpunt betreft de situatie dat slechts 10% van de hiervoor beschreven groep mensen in beeld is bij Schuldhulpverlening. We weten dus dat het om veel mensen gaat, maar we weten niet wie deze mensen zijn. De Belastingdienst, CJIB, CAK en Toeslagen hebben onderzocht of het op basis van de experimenteerbepaling - art. 10 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) – mogelijk is om een gezamenlijk vroegsignaal uit te wisselen met gemeenten om zo bij te dragen aan een versnelde en vereenvoudigde hulp bij schuldproblematiek. Dit artikel biedt de mogelijkheid om voor de duur van maximaal vijf jaar een signaal aan te wijzen, die mogelijk een betere indicatie vormt voor de aanwezigheid van schulden (dan de in de wet genoemde signalen).

Wat is het knelpunt?

Slechts 10% van de groep mensen met betaalachterstanden bij meerdere organisaties is in beeld bij Schuldhulpverlening. We weten dus dat het om veel mensen gaat, maar we weten niet wie deze mensen zijn. Artikel 10 Wgs kan uitkomst bieden als het gaat om het experimenteren met een enkelvoudig signaal richting de gemeente, maar de complexiteit zit in de noodzakelijke voorafgaande stap: het proces van identificeren om wie het gaat. Want voor identificatie, moeten gegevens onderling gedeeld worden. Hiervoor biedt de Wgs geen uitkomst.

Wat is er nodig?

Er is een wettelijke grondslag nodig om de onderlinge gegevensuitwisseling ten behoeve van de identificatie van de doelgroep mogelijk te maken, zodat betrokken organisaties een gezamenlijk vroegsignaal kunnen uitwisselen met gemeenten om zo bij te dragen aan een versnelde en vereenvoudigde hulp bij schuldproblematiek. Het betreft een interdepartementaal vraagstuk, waarbij de departementen van JenV, Financiën, SZW en VWS betrokken zijn. Dit vraagt om eenduidige coördinatie en regie.

Wat vragen we aan Uw Kamer?

Het CJIB vraagt de Tweede Kamer te bevorderen dat op dit interdepartementale vraagstuk een overkoepelende aanpak wordt gestart.

Het delen van gegevens met het zorgdomein

Voor de tenuitvoerlegging van straffen is regelmatig informatie nodig uit het zorgdomein om tot een passende tenuitvoerlegging van straffen te komen in het belang van de dader. Het ontbreekt echter aan wettelijke grondslagen voor deze gegevensuitwisseling, terwijl dit noodzakelijk is om als ketenregisseur tot een zekere tenuitvoerlegging te kunnen komen. Dit vraagstuk speelt in brede zin op het gebied van gegevensuitwisseling tussen het justitiedomein en het zorgdomein. In onderstaand kader wordt een concreet voorbeeld hiervan toegelicht.

Wat is het knelpunt?

Een voorbeeld is dat een zorginstelling geen gegevens mag verstrekken aan het CJIB over het bieden van verplichte zorg in de vorm van een gesloten opname. Dit heeft dan tot gevolg dat de tenuitvoerlegging van eventuele openstaande straffen niet wordt opgeschort. De voor de partijen geldende materiewetten (Wet USB en bij voorbeeld de WvGGZ) bieden geen wettelijke grondslag om gegevens uit te wisselen ten behoeve van gezamenlijke dienstverlening.

Wat is er nodig?

Er zijn wettelijke grondslagen nodig voor de benodigde gegevensuitwisseling. Er dient eerst een verkenning plaats te vinden om zicht te krijgen welke wetten aangepast dienen te worden. Het betreft een interdepartementaal vraagstuk. Dit vraagt om eenduidige coördinatie en regie. De beleidsverkenning Zorg-Straf staat op de voorraadagenda van het departement.

Burger- én ketenperspectief in wet- en regelgeving en ketenprioriteiten

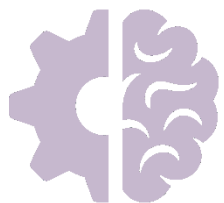
Het voorkomen van knelpunten rond gegevensdeling naar de toekomst vereist kennis van de uitvoering die vertaling vraagt naar beleid en wetgeving. Het burgerperspectief als vertrekpunt, zeker waar meerdere departementen en/of organisaties betrokken zijn en diverse wettelijke (beperkende) grondslagen gelden. Ook blijft het CJIB aandacht vragen voor het ketenperspectief in de beleidsprioriteiten. Als voorbeeld noemen we de tenuitvoerlegging van straffen als integraal onderdeel van de strafrechtketen. De effecten van maatregelen, interventies en prioriteitsstelling in de opsporing, vervolging en berechting, hebben ontegenzeggelijk, integraal en direct effect op de tenuitvoerlegging en de prestaties van de keten en daarmee de publieke waarde.

5

Veilige, betrouwbare
en deskundige
uitvoering

Het CJIB streeft een betrouwbare en deskundige uitvoering na, zodat we aan de verwachtingen van maatschappij, mensen en andere stakeholders kunnen (blijven) voldoen. Dit betekent dat om uitvoering te geven aan onze kerntaken de randvoorwaarden goed moeten zijn ingevuld. Betrouwbaar en deskundig zijn dan ook kernwaarden van het CJIB.

Deskundig

We zijn gedreven en nieuwsgierige vakmensen. We gebruiken in ons werk op een verantwoorde manier informatie en technologie, we anticiperen op ontwikkelingen en we streven doorlopend naar verbetering. Zo zijn we wendbaar, jagen we beleid aan en denken we in mogelijkheden.

Betrouwbaar

We staan voor kwaliteit, integriteit en rechtvaardigheid. Door de dingen die we doen goed te doen én door de goede dingen te doen. Door te verantwoorden wat we doen en waarom we dat doen. We leveren zo hoogwaardige publieke dienstverlening met oog voor de persoon.

Dit is niet voor niets, want voor het CJIB als werkgever staan onze mensen centraal in de manier waarop we uitvoering geven aan onze kerntaken. Deze kernwaarden vormen voor het CJIB de basis voor ons handelen. Door te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en beleid, onze kennis te vergroten en toe te passen, verhogen we onze deskundigheid. Daarnaast investeert het CJIB in het verhogen van de betrouwbaarheid van processen, systemen en data. Mede door het vergroten van de interne beheersing kan het CJIB een betrouwbare (keten)partner (blijven) zijn. Veiligheid benoemen we dit jaar specifiek binnen dit thema, omdat ontwikkelingen ons daartoe aanleiding geven.

Hierna worden de dilemma's die het CJIB tegenkomt bij het nastreven van een veilige, betrouwbare en deskundige uitvoering toegelicht.

Veiligheid van mensen en informatie

We zien dat agressie en dreiging naar onze medewerkers toeneemt. Als werkgever moeten wij dan ook de maatregelen treffen die nodig zijn om hen te beschermen en indien nodig aangifte doen. We stellen hoge eisen aan de fysieke beveiliging van onze panden.

Ook het dreigingsniveau op het gebied van cybersecurity neemt toe en hebben we ons op toe te rusten. Zowel door de toegangsbeveiliging tot onze systemen als inzet op awareness-activiteiten en informatiebeveiliging beschermen we de aan ons toevertrouwde informatie. Dit betekent ook dat hier een substantieel deel van de inzet van onze middelen (zowel tijd als financieel) aan besteed moet worden. In het gesprek met het departement blijven we hier aandacht voor vragen.

Compliance en kwaliteit

Voldoen aan wet- en regelgeving blijft een basiselement waar een overheidsorganisatie aan moet voldoen. Tegelijkertijd zorgen toenemende regelgeving, dreigingen van buitenaf en eisen die gesteld worden organisaties voor flinke uitdagingen. Het zijn allemaal aparte vakgebieden met eigen regelgeving en regime. Naast informatiebeveiliging en privacy, speelt ook het op orde brengen van de informatiehuishouding en duurzaam informatiebeheer een belangrijke rol. Ook het borgen van compliant en moreel-ethisch gebruik van data en algoritmen behoeft aandacht. Het CJIB heeft zorg over de hoeveelheid eisen die gesteld wordt, de kennis, capaciteit en focus die ervoor nodig is om dit volledig, duurzaam in te richten en de effecten hiervan op het verandervermogen en wendbaarheid van de organisatie.

Ons verhouden tot technologische ontwikkelingen

IT en Data vormen met onze mensen de ruggengraat van de organisatie. Het CJIB is dan ook continu zijn verhouding tot nieuwe technologieën en ontwikkelingen aan het bepalen en bijstellen. Zo is Cloud niet meer weg te denken uit het dagelijks leven. Ook als publieke organisatie maken we in toenemende mate gebruik van deze diensten. Dit geeft veel nieuwe mogelijkheden, maar brengt ook nieuwe risico's en vraagstukken met zich mee. Vanuit Rijks- en JenV-beleid werken we als organisatie vanuit een concreet handelingskader aan deze ontwikkeling. Het toepassen van AI brengt weer geheel eigen kansen en risico's met zich mee. Het CJIB heeft hier de nodige aandacht voor. Aandacht voor het benutten van kansen die het biedt in onze opgaven en daarbij inrichten van de juiste waarborgen en zorgvuldigheid.

Wat is het knelpunt?

Complexe regelgeving en kaders en sterk veranderende omgeving op het gebied van technologie/data en AI in het bijzonder.

Wat is er nodig?

Uniformering en vereenvoudiging van kaders, zodat deze meer sturend en faciliterend werken waardoor er vanuit de uitvoering een wendbaar, duurzaam en stabiele informatievoorziening met in achtneming van maatschappelijke waarden gerealiseerd kan worden.

Spanningsveld ambitie versus betrouwbare uitvoering

Een zorgvuldige implementatie van wetgeving of beleid is belangrijk. Hier heeft de uitvoering voldoende tijd en ruimte voor nodig. Zeker als er ook sprake is van ketenafhankelijkheden of meerdere betrokken organisaties betrokken zijn. Voor het CJIB geldt dat nieuwe wetgeving naar de aard van onze opdracht en taken vrijwel altijd IT-impact heeft. Uitgangspunt is dat de betrouwbaarheid van de uitvoering en daarmee het vertrouwen in de overheid niet in het geding mag komen.

Wij vinden het belangrijk dat de bewustwording over de impact op uitvoeringsorganisaties van de maatschappelijke opgave wordt vergroot. Er moet rekening gehouden worden met voldoende tijd voor de implementatie, een reëel transitie pad en het leren en verbeteren (waar bijvoorbeeld met behulp van invoeringstoetsen het leren verder vormgegeven kan worden).

Kennis en capaciteit

Voor een deskundige en betrouwbare uitvoering zijn onze medewerkers cruciaal. Hun kennis en vaardigheden zijn van wezenlijk belang om de juiste beslissingen te kunnen nemen, de gewenste processen en systemen te kunnen bouwen en de meest optimale dienstverlening te kunnen bieden. Gelet op de huidige arbeidsmarkt is in de vorige Stand 2022 aangegeven dat er sprake is van knelpunten in zowel de kwalitatieve als kwantitatieve capaciteit. Dit geldt onverkort nog steeds. Gecombineerd met een verder toenemend takenpakket en maatschappelijke urgentie brengt dit voor het CJIB uitdagingen met zich mee om de kennis en expertise afdoende te blijven borgen. We zetten ons actief in op het behouden, ontwikkelen en werven van (nieuwe) collega's, zodat kritische expertise en kennis blijvend geborgd is. De invulling van de vacatures loopt tevens in het algemeen minder snel dan gewenst.

Het CJIB werkt intensief samen met andere Rijksorganisaties in het Noorden (Samenwerking Rijk Noord) en zoekt steeds naar nieuwe, innovatieve vormen van werving en het versnellen van het aantrekken van personeel.

Wat is het knelpunt?

De invulling van de vacatures gaat in het algemeen minder snel dan gewenst. Het CJIB ontwikkelt en beheert bovendien zijn eigen IT-oplossingen ten behoeve van de kerntaken. De personele schaarste nu en de komende jaren op het terrein van IT en data noodzaakt tot een toenemend beroep op externe capaciteit.

Wat is er nodig?

Flexibiliteit in regels en procedures rond het inzetten van externe capaciteit is van belang. Daarnaast is het van belang aantrekkelijk te zijn en blijven als werkgever, ondermeer door marktconforme arbeidsvoorwaarden, zodat dit geen belemmerende factor is in het aantrekken en behouden van personeel.

Dit vraagt om centrale aandacht voor de flexibiliteit in regels en procedures en de ontwikkeling van arbeidsvoorwaarden van het Rijk.

Dit is een uitgave van het
Centraal Justitieel Incassobureau

Leeuwarden, april 2024

www.cjib.nl

